הגדה
של
פסח

שמור

את חודש האביב

מהחל

חרמש בקמה

זָכוֹר

את היום הזה

אשר יצאתם ממצרים

מבית עבדים

הנני מוכן ומזומן

לקיים המצוה לספר ביציאת מצרים

יחד עם כל ישראל

הָא לַחְמָא עַנְיָא

דִּי אֲכָלוּ אַבְהָתָנָא

בְּאַרְעָה דְמִצְרָיִם

כָּל דִּכְפִין

יֵיתֵי וְיֵיכוֹל

כָּל דִּצְרִיךְ

יֵיתֵי וְיִפְסַח

מִן קֳדָם עַבְדֵי

חַשְׁתָּא בְּנֵי חוֹרִין

מה נשתנה

הלילה הזה מכל הלילות;

שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה

– הלילה הזה כולו מצה.

שבכל הלילות אנו אוכלין שולחנות שולחנות

הלילה הזה מסובין לשולחן אחד.

שבכל העולם כל בית עורך סדר לעצמו

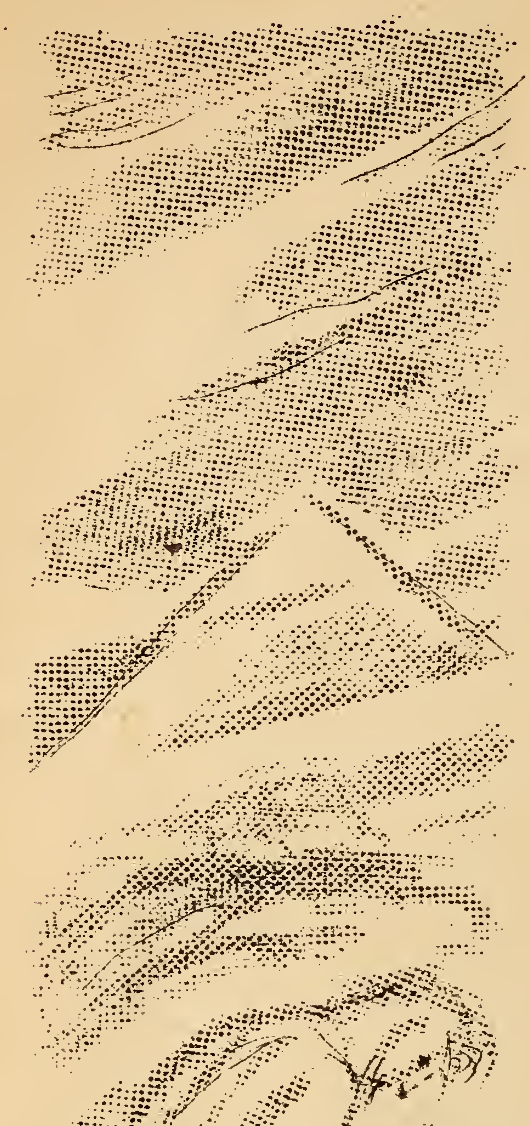
ואנו עורכין את הסדר יחדיו.

שבכל העולם עשירים ועניים

ובקבוצנו כולנו שוים.

עבדים

היינו לפרעה במצרים.
ויוציאנו יי אלהינו
משם ביד חזקה ובזרוע
נטויה ואלו לא הוציא
הקדוש-ברוך-הוא את
אבותינו ממצרים הרי
אנו ובנינו ובני ב-
נינו משועבדים היינו
לפרעה במצרים ואפילו
כולנו חכמים כולנו
נבונים, כולנו זקנים
כולנו יודעים את ה-
תורה מצוה עלינו לס-
פר ביציאת מצרים וכל
המרבה לספר ביציאת
מצרים הרי זה משובח.

בכל דור ודור

חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא מ-

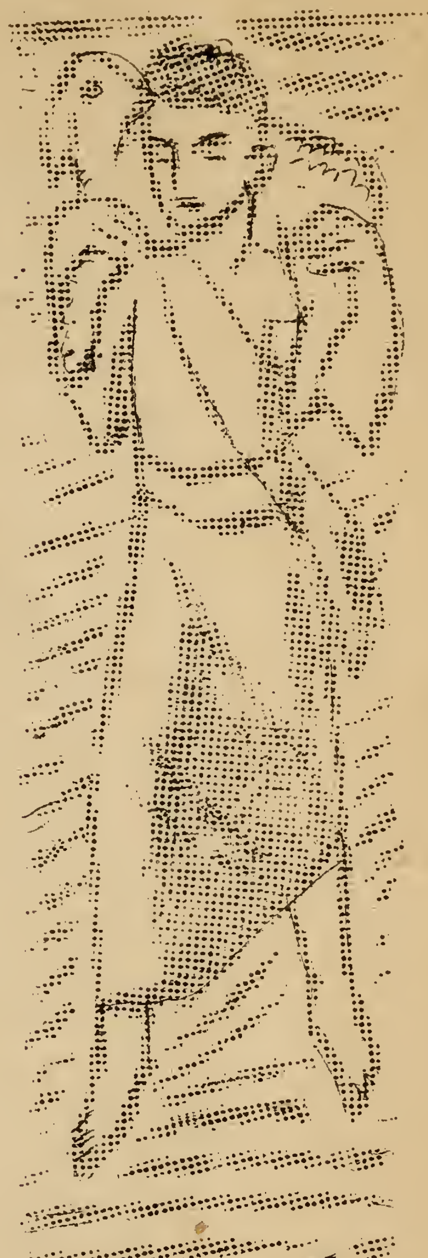
מצרים.

ויקם מלך-חדש על-מצרים אשר לא-ידע
את-יוסף; ויאמר אל-עמו הנה עם בני-
ישראל רב ועצום ממנו. הבה נתחכמה לו
פן-ירבה והיה כי-תקראנה מלחמה ונוסף
גם-הוא על-שנאינו ונלחם-בנו ועלה מן
הארץ; וישימו עליו שרי מסים למען ע-
נותו בסבלותם ויבן ערי מסכנות לפרעה
את-פתם ואת-רעמסס; ובאשר יענו אותו
כן ירבה וכן יפרוץ.
ויצו פרעה לכל-עמו לאמור כל-הבן הי-
לוד היאורה תשליכהו וכל-הבת תחיון;

ותהר יוכבד בת לוי ותלד בן ותרא או-
תו כי-טוב הוא ותצפנהו שלשה ירחים;
ולא-יכלה עוד הצפינו ותקח-לו תבת ג-
מא ותחמרה בחמר ובזפת ותשם בה את-
הילד ותשם בסוף על-שפת היאור; ותתצב
אחותו מרחוק לדעה מה-יעשה לו; ותרד
בת-פרעה לרחוץ על-היאור ונערותיה
הולכות על-יד היאור ותרא את-התבה ב-
תוך הסוף ותשלח את-אמתה ותקחה; ותפ-
תח ותראהו את-הילד והנה-נער בוכה ו-
תחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה;
ותאמר אחותו אל-בת-פרעה האלך וקראתי

לך אשה מינקת מן העבריות ותינק לך
את-הילד; ותאמר-לה בת-פרעה לכי ות-
לך העלמה ותקרא את-אם-הילד; ותאמר-
לה בת-פרעה היליכי את-הילד הזה ו-
הינקהו לי ואני אתן את-שכרך ותקח
האשה הילד ותניקהו; ויגדל הילד ות-
באהו לבת-פרעה ויהי-לה לבן ותקרא
שמו משה ותאמר כי מן-המים משיתהו;
ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל-
אחיו וירא בסבלותם וירא איש מצרי
מכה איש-עברי מאחיו; ויפן כה וכה
וירא כי-אין איש ויך את-המצרי ויט-
מנהו בחול; ויצא ביום השני והנה
שני-אנשים עברים נצים ויאמר לרשע
למה תכה רעך; ויאמר מי שמך לאיש שר
ושפט עלינו הלהרגני אתה אמר כאשר
הרגת את-המצרי ויירא משה ויאמר אכן
נודע הדבר; וישמע פרעה את-הדבר הזה
ויבקש להרג את-משה ויברח משה מפני
פרעה וישב בארץ-מדין על-הבאר.
ומשה היה רעה את-צאן יתרו חתנו כהן
מדין.

כשהיה מסה רבנו רועה צאנו
טל יתרו במדבר ברח ממנו
גדי ורץ אחריו עד שהגיע
לבריכה אחת. כיון שנזדמנה
לו בריכה עמד לשתות; כש-
הגיע מטה אצלו אמר: לא י-
דעתי שרץ הייתי מפני הצמא
עיף אתה; הרכיבו על כתפו
והיה מהלך. אמר הקדוש-
ברוך-הוא: יש לך רחמים
לנהוג צאנו של בשר-ודם -
כך - חייך אתה תרעה צאני
ישראל.

וינהג משה את הצאן אחר ה-
מדבר ויבוא אל הר האלהים
חרבה. וירא והנה סנה בוער
באש והסנה איננו אכל.

ויאמר משה: אסורה נא ואר-
אה את המראה הגדול הזה מ-
דוע לא יבער הסנה. ויקרא
אליו אלהים מתוך הסנה ו-
יאמר: משה משה - ויאמר
הנני. ויאמר יהוה ראה ר-
איתי את עני עמי אשר במצ-
רים ואת צעקתם.

שמעתי מפני נוגשיו, כי י-
דעתי את מכאוביו.

לך, בוא מצרימה

ובאת אל הנענים והאומללים, אל כל הנאנ-
חים והנדכאים ואמרת אליהם כי עבדים הם -
והם לא יבינו ואמרת אליהם כי אומללים הם

והם לא ידעו; כי גדול ענים וגדולים מכ-
אוביהם ונורא לחצם והם לא יאמינו ופקחת
את עיניהם בחוזק-יד על כל לחצם ועל כל
ענים - וגאלת אותם ועם רב ימשך אחריך
מקרב אחיך אשר לא ידעת ואשר לא ידעוך
עוד ומקרב כל תעם מסביב אשר רע ומר להם
והיית לאב המון אדם רב ולראש סבטיו וע-
שית מן התולעים - אדם, ומן האדם - עם
ומעפרות חול - ארץ.

וילך משה

ויאסוף את כל זקני בני ישראל וידבר משה
כן אל בני ישראל ולא שמעו אל-משה מקוצר
רוח ומעבודה קשה. ויאמר יי אל משה: לך
ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל
ממצרים. כה אמור אל פרעה:

שַׁלַּח אֶת עַמִּי!

שַׁחְרֵר אֶת עַמִּי מֵעַבְדוּת!

אֶת סִבְלָם לֹא יוּכְלוּ נְשׂוֹא

שַׁחְרֵר אֶת עַמִּי מֵעַבְדוּת!

לֵךְ, לֵךְ מֹשֶׁה מִצְרַיְמָה,

לֵךְ וְאָמַרְתָּ אֶל פַּרְעֹה:

שַׁחְרֵר אֶת עַמִּי מֵעַבְדוּת!

אלו עשר מכות סהביא הקדוס-ברוך-הוא על
המצרים במצרים. ואלו הן:

רבי יהודה היה נותן בהם סמנים:
דצ"ך. עד"ש. באח"ב.

שפך חמתך

על הגוים אשר לא ידעוך
ועל ממלכות אשר בשמך
לא קראו, כי אכל את
יעקב ואת נוהו השמו -
שפך עליהם זעמך
וחרון אפך ישיגם. תרדף
באף ותשמידם מתחת
שמי יי

ז כ ו ר

ה' לבני אדום את יום ירושלים.

האומרים ערו ערו עד היסוד בה.

ויוציאנו

י׳ ממצרים

ביד חזקה ובזרוע נטויה

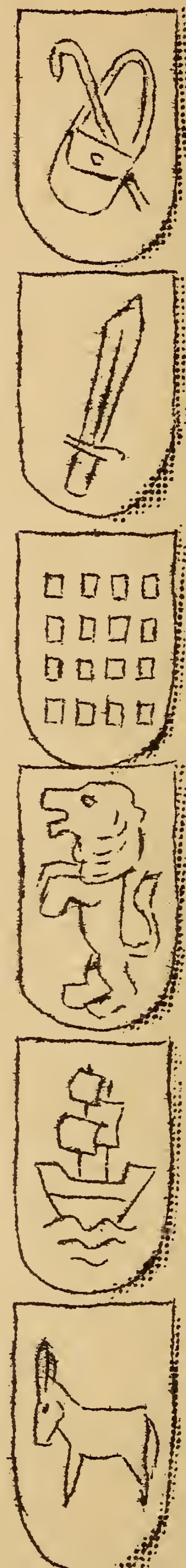
היום

אתם יוצאים בחודש האביב

אל ארץ הכנעני והחתי

והיבוסי אשר נשבע לאבותיך

לתת לך ארץ זבת חלב ודבש.

בצאת

ישראל ממצרים
בית יעקב מעם לועז,
היתה יהודה לקדשו,
ישראל ממשלותיו.

הים ראה וינס,
הירדן יסב לאחור,
ההרים רקדו כאילים,
גבעות כבני צאן.

מה לך הים כי תנוס,
הירדן תסב לאחור.
ההרים תרקדו כאילים,
גבעות כבני צאן.

מלפני אדון חולי ארץ,
מלפני אלוהי יעקב:
ההפכי הצור אגם מים,
חלמיש – למעינו – מים.

והיא

שעמדה לאבותינו ולנו
- שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו
אלא שבכל דור ודור
עומדים עלינו לכלותנו
והקדוש ברוך הוא
מצילנו מידם

*

הַחֹדֶשׁ הַזֶּה

לכם ראש חדשים. ראשון הוא לכם ל-
חדשי השנה. בעשור לחדש הזה יקחו
להם איש שה לבית-אבות שה לבית.
וככה תאכלו אותו מתניכם חגורים
נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם ו-
אכלתם אותו בחפזון. - ויאפו את
הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות
מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים.

רבי מאיר אומר:

כשעמדו ישראל על הים היו שבטים מנצ-
חים זה עם זה. זה אומר: אני יורד תחלה
לים וזה אומר: אני יורד תחלה לים.
מתוך שהיו עומדין וצווחין קפץ שבטו של
בנימין וירד לים תחלה.

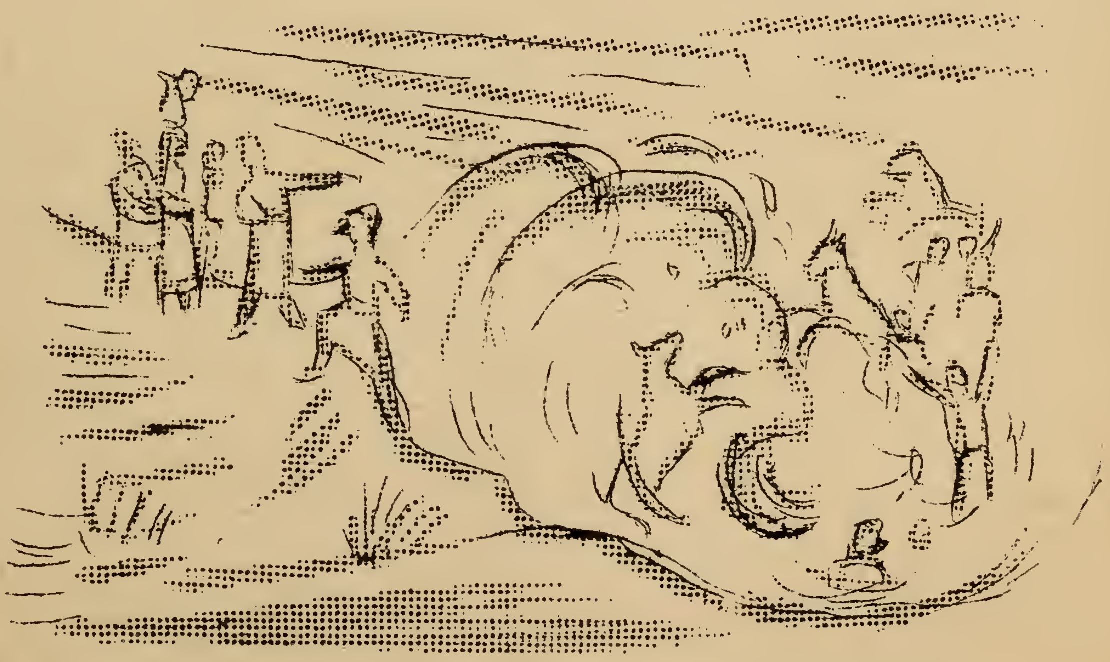
אמר לו רבי יהודה:

לא כך היה המעשה, אלא זה אומר: אין
אני יורד תחלה לים וזה אומר: אין אני
יורד תחלה לים. מתוך שהיו עומדין ונוט-
לין עצה אלו ואלו קפץ נחשון בן עמינדב
וירד לים תחלה. באותה שעה היה משה מאריך
בתפלה. אמר לפניו: רבונו של עולם ומה ב-
ידי לעשות? אמר לו: דבר אל בני ישראל
ויסעו.

בשעה
שבקש הקדוש ברוך
הוא להטביע את מצרים בים עמד עוזא - שר
של מצרים ונשתטח לפני הקדוש ברוך הוא ו-
אמר לפניו: רבונו של עולם, במדת הרחמים
בראת עולמך, למה אתה רוצה להטביע את בני?
מיד כנס הקדוש ברוך הוא כל פמליה של
מעלה ואמר להם הוו דנים ביני ובין עוזא
שר של מצרים. התחילו שרי האומות מלמדים
סנגוריא על מצרים. כיון שראה מיכאל רמז
לגבריאל וטס למצרים טיסה אחת ושמט לבנה
עם טיטה ותינוק אחד ששקעוהו בבנין. ובא
ועמד לפני הקדוש ברוך הוא ואמר: רבונו
של עולם כך שעבדו את בניך! מיד ישב עליהם
הקדוש ברוך הוא במדת הדין וטבעם בים.

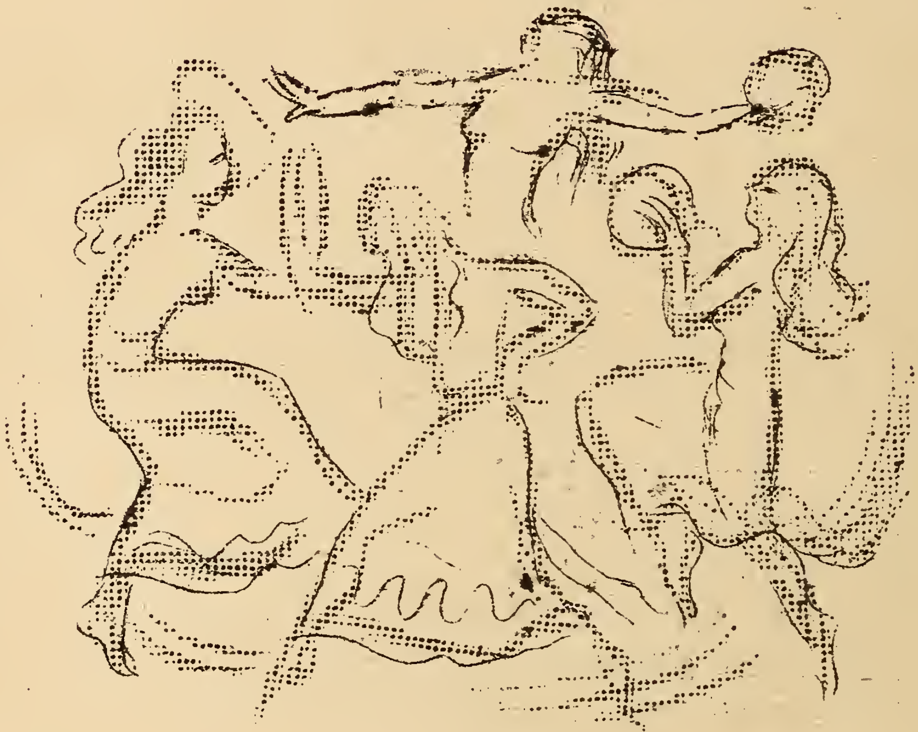
ממצרים גאלתנו
מבית עבדים פדיתנו

ויבואו
בני ישראל
בתוך הים ביבשה
והמים להם חומה מימינם ומשמאלם. וירדפו
מצרים ויבואו אחריהם כל סוס פרעה רכבו
ופרשיו אל-תוך הים: ויט משה את ידו על-
הים וישב הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים
נסים לקראתו. וישובו המים ויכסו את-הרכב
ואת-הפרשים לכל חיל פרעה הבאים אחריהם
בים לא-נשאר בהם עד-אחד: ובני ישראל הלכו
ביבשה בתוך הים !

וירא

יסראל את מצרים
מת על-ספת הים ותקח מרים
הנביאה את התף בידה ותצאן כל-הנסים
אחריה בתופים
ובמחולות.

אז יסיר מסה ובני יסראל את הסירה הזאת :

אשירה ליי כי גאה
גאה סוס ורכבו רמה בים

וילכו

שלשת ימים במדבר

ולא מצאו מים. וירב העם עם משה ויאמרו:
תנו לנו מים ונשתה ויצמא שם העם למים ו-
ילן העם על משה ויאמר: למה זה העליתנו
ממצרים להמית אותי ואת-בני ואת מקני בצמא.
ויבכו בני-ישראל ויאמרו: זכרנו את-הדגה
אשר-נאכל במצרים חנם, את הקשאים ואת הא-
בטיחים ואת החציר ואת הבצלים ואת-השומים.

ועתה נפשנו יבשה ויסעו ויבאו כל-עדת בני
ישראל אל-מדבר סין. וילנו על-משה במדבר
ויאמרו אליו בני ישראל: מי יתן מותנו ב-
יד יהוה בארץ מצרים בשבתנו על-סיר-הבשר
באכלנו לחם לשבע כי הוצאתם אותנו אל ה-
מדבר הזה להמית את כל-הקהל הזה ברעב.

קומו

תועי מדבר צאן מתוך השממה
עוד הדרך רב, עוד רבה המלחמה
רב-לכם לנוע, לנוד בערבה -
ולפניכם פרושה דרך גדולה, רחבה.

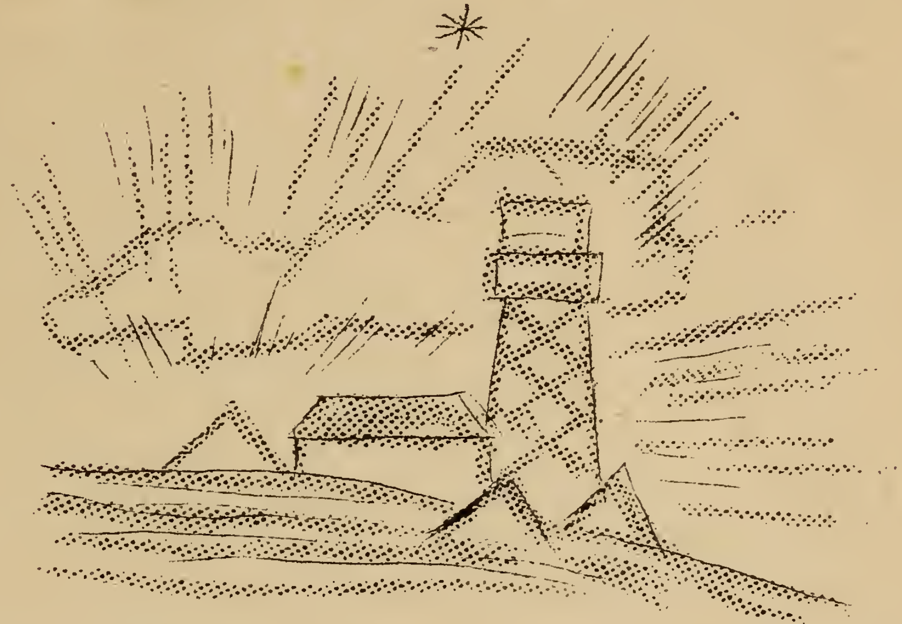
רק ארבעים שנה נתע בין ההרים -
ובחול שמנו שמים רבוא פגרים.
אל-נא יעצרוננו פגרי הנחשלים,
שבעבדותם מתו - נפסח על החללים!

ירקבו בקלונם סרוחים על צרורותם,
שבכתפם נשאו ממצרים אותם.
ימתק למו חלומם חלום רב בצלים, שומים
דודים מלאי בשר רבים ועצומים.

עוד היום או מחר יחלוק רוח קדים
עם העיט גופת אחרון העבדים.
קומו, אפוא, נדים! עזבו את השממה!
אך אל-ישמע-קולכם, דרכו עז בדממה!

פן-צעדכם ירגיז מדבר ונרדמיו -
איש ואיש בלבבו ישמע הד פעמון!
איש בלבבו ישמע קול אלוה דובר:
לך! היום אל-ארץ חדשה אתה עובר

לך! היום אל-ארץ
חדשה אתה עובר

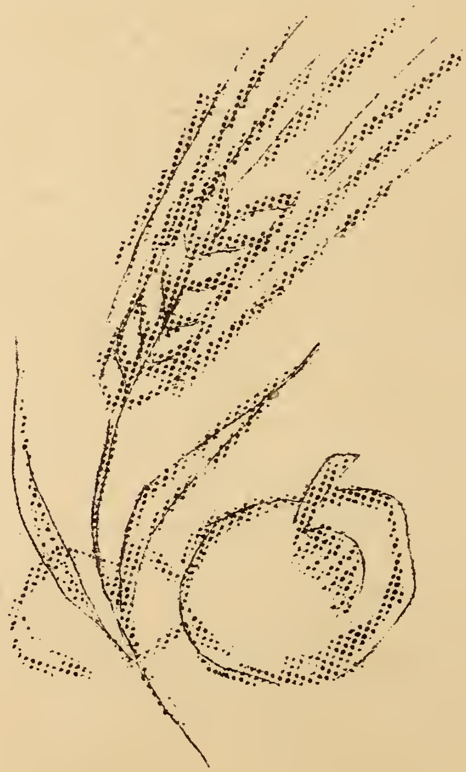

דור אחרון לשעבוד וראשון לגאלה אנחנו
ידנו לבדה, ידנו החזקה
את כבד העול מעל גאון צוארנו תפרקה
ונזקוף ראשנו שמימה ויצרו בעינינו —
ונערוך למדבר ונאמר לציה "אמנו!"
על ראשי הצורים בין מפלשי עבים
שתינו ממקורו הדרור עם כל-נשרי שמים...
ומי אדון לנו ?
גם עתה — אם-סגר עלינו מדברו אל נקם
כמעט נגע בנו שיר עוז ומרי — ונקם!
להרבות! לרמחים! התאחדו! הימינו!
על אף השמים וחמתם —
הננו ועלינו!
בסערה!
הננו ועלינו!

הארץ

אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים היא
אשר יצאתם משם אשר תזרע את זרעך והשקית
ברגליך כגן-הירק. הארץ אשר אתם עוברים
שמה לרשתה ארץ הרים ובקעות למטר השמים
תשתה מים. ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ו-
מלקוש ואספת דגניך ותירושך ויצהרך. ונתתי
עשב בשדך לבהמתך.

אני מביאך אל ארץ טובה. ארץ נחלי מים
עיינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר. ארץ
חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון. ארץ זית-
שמן ודבש. ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה
לחם. לא תחסר כל בה. ארץ אשר אבניה ברזל
ומהרריה תחצב נחשת. ואכלת ושבעת וברכת
על הארץ הטובה.

נְבָרֵךְ

על הגפן ועל פרי
הגפן ועל תנובת השדה
ועל ארץ חמדה טובה
ורחבה שהונחלה
לאבותינו ולנו לאכול
מפריה ולשבע מטובה

אל ההרים

שאו קולכם
שיר חדש
עלה נעלה אל הר ציון
נעלה.
בקול תרועה בקול שופר
שיר חדש
במצלתים ובתופים
שיר חדש
בת עמי עורי התעוררי !
פצחי רנה ושיר !

בפרע פרעות בישראל. בהתנדב עם, חדלו א-
רחות והולכי נתיבות ילכו ארחות עקלקלות.
חדלו פרזון בישראל חדלו. לבי לחוקקי יש-
ראל המתנדבים בעם. באו מלכים נלחמו – אז
נלחמו מלכי כנען. אז הלמו עקבי סוס מדה-
רות דהרות אביריו. תדרכי נפשי עז – כן
יאבדו כל אויביך ה'. ואהביו כצאת השמש
בגבורתו

העם ההולכים בחשך ראו אור גדול יושבי בארץ צלמות אור נגה עליהם. חרבית הגוי לא הגדלת השמחה שמחו לפניך בשמחת בקציר :באשר יגילו בחלקם שלל. — כי את על סבליו ואת מטה שכמו שבט הנוגש בו החיתות כיום מדין. כי כל סאון סואן ברעש. ושמלה מגוללה בדמים והיתה לשריפה מאכלת אש. דבר שלח אדוני ביעקב — ונפל בישראל לבנים נפלו וגזית נבנה שקמים גודעו — וארזים נחליף. ארם מקדם ופלישתים מאחור ויאכלו את ישראל בכל פה לא שב אפו ועוד ידו נטויה !

מנעי קולך מבכי
ועיניך מדמעה
כי יש שכר לפעולתך
ושבו מארץ אויב

עוד אבניך ונבנית
בתולת ירושלים
ויש תקוה לאחריתך
ושבו בנים לגבולם

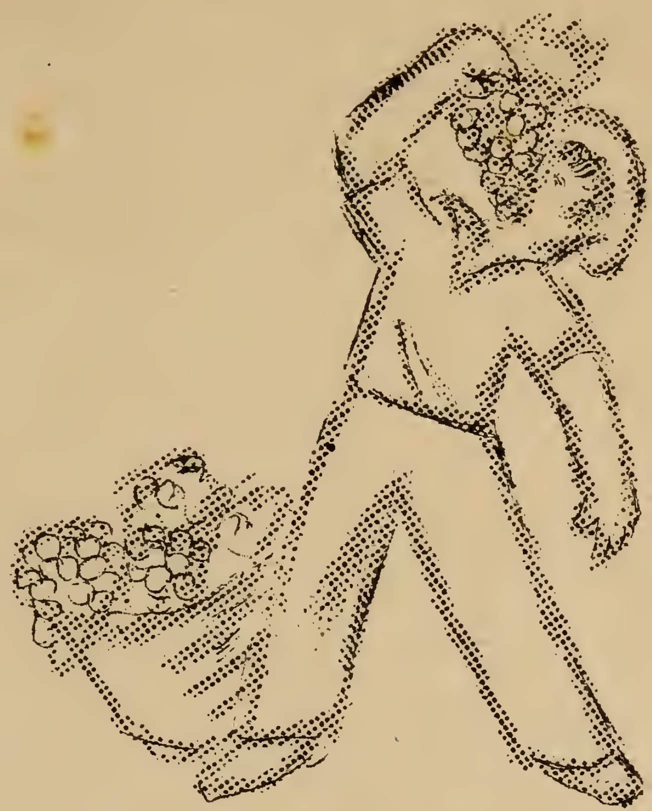
* הבונים בחומה והנושאים בסבל, עומסים —

על הר גבוה עלי לך
מבשרת ציון
הרימי בכוח קולך
מבשרת ירושלים
הרימי – אל תיראי!

*

עורי עורי
לבשי עוזך ציון
לבשי בגדי תפארתך ירושלים
התנערי מעפר
קומי!

הנה ימים באים
ונגש חורש בקוצר
ודורך ענבים במושך הזרע
והטיפו ההרים עסיס
וכל הגבעות תתמוגגנה
ושבתי את שבות עמי ישראל
ובנו ערים נשמות וישבו
ונטעו כרמים ושתו יינם
ועשו גנות ואכלו את-פריהם
ונטעתים על אדמתם
ולא ינתשו עוד מעל אדמתם

*

– מה טובו אהליך יעקב, משכנותיך ישראל –
– והטיפו ההרים עסיס –

קול דודי הנה–זה בא מדלג
ע–ההרים מקפץ על הגבעות.
דומה דודי לצבי או לעפר
האילים הנה–זה עומד אחר
כתלנו משגיח מן–החלונות
מציץ מן–החרכים; ענה דו–
די ואמר לי קומי לך רעי–
תי יפתי ולכי–לך; כי–הנה
הסתו עבר הגשם חלף
לו; הנצנים נראו בארץ עת
הזמיר הגיע וקול התור
נשמע בארצנו; התאנה חנטה
פגיה והגפנים סמדר נתנו
ריח קומי לכי רעיתי יפתי
ולכי–לך; יונתי בחגוי ה–
סלע בסתר המדרגה הראיני
את–מראיך השמיעני את–קו–
לך כי–קולך ערב ומראיך
נאוה; אחזו–לנו שעלים ש–
עלים קטנים מחבלים כרמים
וכרמינו סמדר; דודי לי
ואני לו הרועה בשושנים;
עד שיפוח היום ונסו הצל–
לים סב דמה–לך דודי לצבי
או לעפר האילים על–הרי
בתר;

מח
דודך

מדוד היפה בנשים מה דודך
מדוד סבכה הסבעתנו; דודי
צח ואדום דגול מרבבה;
ראסו כתם פז קווצותיו תל-
תלים סחורות כעורב; עיניו
כיונים על-אפיקי מים רח-
צות בחלב יוסבות על-מלאת;

סוקיו
עמודי סס

מיוסדים על-אדני-פז מראהו
כלבנון בחור כארזים; חכו
ממתקים וכלו מחמדים זה
דודי וזה רעי בנות ירוס-
לים;

סובי סובי
הסולמית

סובי סובי ונחזה-בך מה-
תחזו בסולמית כמחולת המח-
נים;

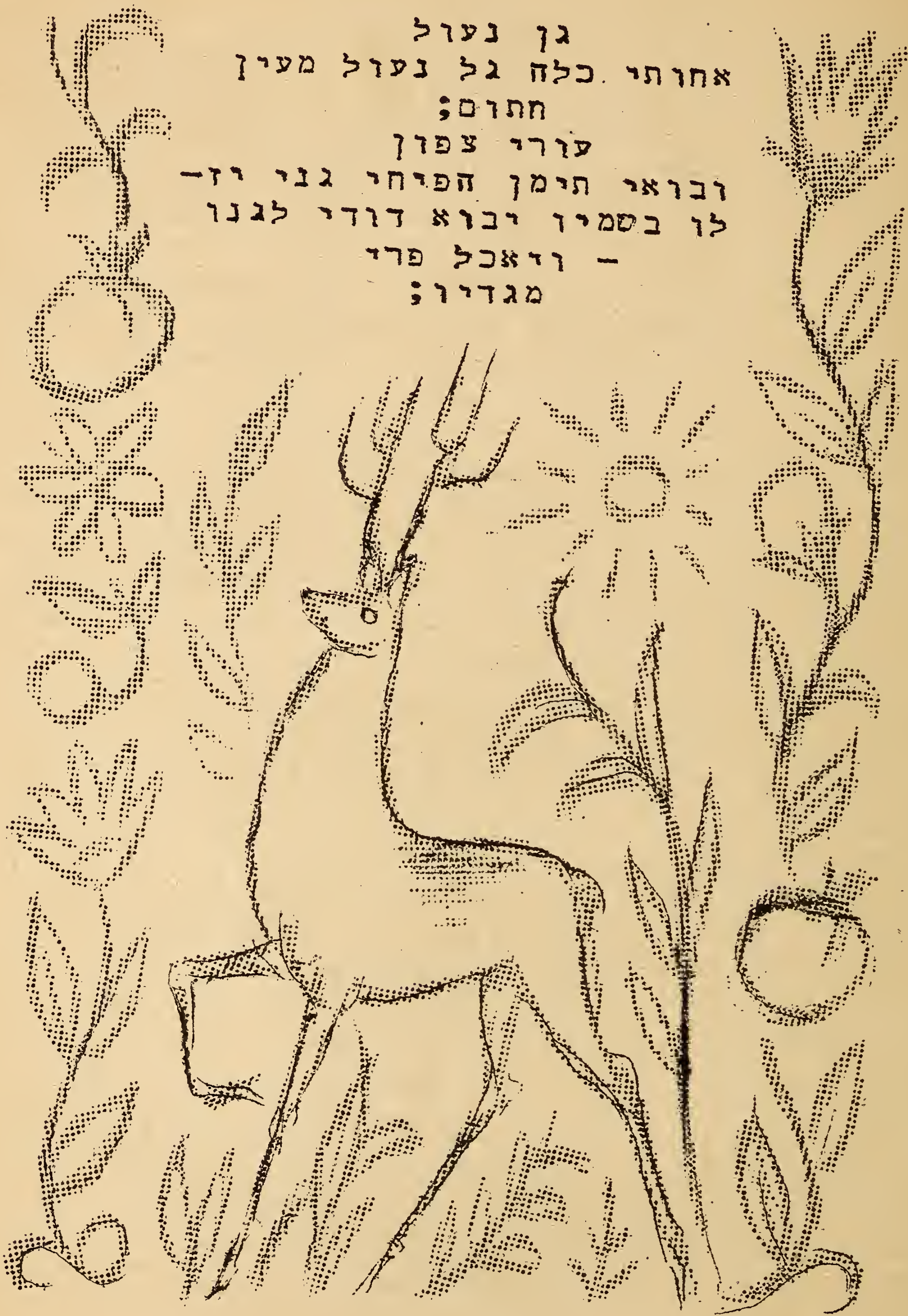
הנך יפה רעיתי

הנך יפה עיניך יונים מבעד
לצמתך סערך כעדר העזים ס-
גלסו מהר גלעד; סניך כעדר
הקצובות סעלו מן-הרחצה ס-
כדלם מתאימות וסכולה אין
בהם;

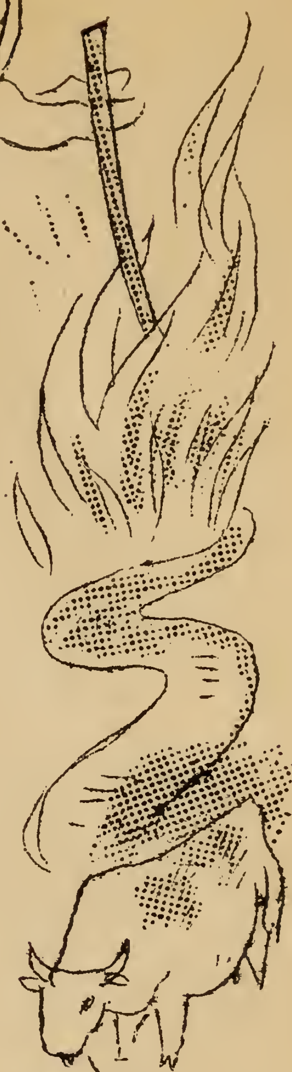
כלך יפה רעיתי
ומום אין בך;

לבבתני אחותי כלה לבבתני
באחד מעיניך באחד ענק מ-
צורניך;

גן נעול
אחותי כלה גל נעול מעין
חתום;
עורי צפון
ובואי תימן הפיחי גני יז-
לו בשמיו יבוא דודי לגנו
ויאכל פרי -
מגדיו;

חד גדיא

דזבין אבא בתרי זוזי
ואתא שונרא ואכל לגדיא
ואתא כלבא ואכל לשונרא
ואתא חוטרא והכה לכלבא
ואתא נורא ושרף לחוטרא
ואתא מיא וכבה לנורא
ואתא תורא ושתה למיא
ואתא השוחט ושחט לתורא
ואתא מלאך המות ושחט השוחט
ואתא הקדוש ברוך הוא
ושחט למלאך המות

חֲסַל

סדור פסח כהלכתו
ככל משפטו וחקתו
כאשר זכינו לסדר אותו
כן נזכה
לעשותו

אלונים
תש"ט